

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Тимків Софії Михайлівни

“МОНЕТАРНІ ІНСТРУМЕНТИ СТАБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ”,

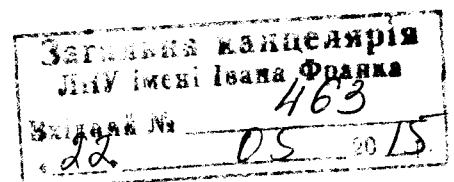
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Актуальність теми дослідження

Флуктуації ділової активності характерні для усіх, без винятку, ринкових економік, що більшою чи меншою мірою впливає на їх функціонування. Попри полеміку в наукових колах, визначальна роль у забезпеченні економічної стабільності все-таки належить державі. Власне монетарні та фіскальні заходи стабілізаційної політики є ключовими чинниками усунення дисбалансів у національній економіці.

У 2008–2009 роках більшість центральних банків виявили неготовність успішно протистояти проявам та наслідкам фінансово-економічної кризи. Масштаби останньої світової фінансово-економічної кризи зумовили необхідність теоретичного переосмислення концептуальних засад стабілізаційної політики і пошуку нових практичних заходів її реалізації для ефективного функціонування національної економіки.

Діяльність Національного банку України завжди знаходилась в центрі уваги науковців та експертів, а останнім часом, в силу різних обставин – кризи 2008–2009 років, частих змін очільників НБУ, різких коливань валютних курсів, банкрутства низки комерційних банків, питання монетарного регулювання вітчизняної економіки є надзвичайно актуальним. У цьому руслі дисертаційна робота Тимків Софії Михайлівни, яка присвячена удосконаленню використання монетарного інструментарію

стабілізаційної політики в Україні є актуальним і важливим науковим дослідженням.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна, повнота викладу в опублікованих працях

За своєю структурою дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (220 найменувань). Обсяг основного тексту дисертації становить 198 сторінок.

Для досягнення мети роботи автором було застосовано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів, що є, на наш погляд, вигірною ознакою дисертаційного дослідження. Залучений у роботі науковий апарат свідчить про широку джерельну базу дисертаційного дослідження. При цьому автор аналізує сучасну англійську літературу, що дозволило йому охопити основні підходи зарубіжних фахівців до проблеми економічних коливань та заходів монетарної політики, спрямованих на усунення наслідків спадів економічної активності.

Вдало побудований план наукового дослідження дозволив автору логічно й послідовно з'ясувати низку фундаментальних проблем аналізу використання монетарних інструментів стабілізаційної політики. Всі три розділи дисертації об'єднані загальною концепцією дослідження і кожний з попередніх є логічною основою для наступних.

Більшість висновків та пропозицій заслуговують на увагу і, на наш погляд, відзначаються конструктивністю і новизною. Дисертанту вдалося виявити недостатню ефективність традиційних інструментів монетарної політики у час світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 років і після неї, зокрема щодо стимулювання реального сектору та забезпечення цінової стабільності у вітчизняній економіці.

У цілому вважаємо, що науково обґрунтовані результати проведеного автором дослідження допомогли розв'язати фундаментальну і важливу

наукову проблему аналізу використання монетарних інструментів стабілізаційної політики. Вирішення її у дисертації представлено сукупністю нових теоретичних і методологічних наукових положень, висновків та рекомендацій, які відображають особисті здобутки автора. До найважливіших наукових результатів дисертаційного дослідження варто віднести по-перше, макроекономічний аналіз впливу монетарних інструментів стабілізаційної політики Національного банку України на кредитування реального сектора економіки і на інфляційні процеси в національній економіці. За допомогою кореляційного аналізу було виявлено, що в різні часові періоди через процентну ставку по кредитах і зміну грошового агрегату М2 Національний банк мав певний позитивний вплив на обсяги кредитування реального сектору вітчизняної економіки. В цілому доведено недостатню результативність традиційних монетарних інструментів в період кризи і посткризовий період.

По-друге, дисертантом удосконалено обґрунтування важливості інституційних чинників, зокрема незалежності центрального банку та прозорості його дій, у результативності монетарних заходів стабілізаційної політики. Аналіз чинного вітчизняного законодавства засвідчив високий рівень незалежності Національного банку порівняно з іншими країнами Центрально-Східної Європи, принаймні, як зауважує автор, за формальними ознаками.

По-третє, дисертантом розроблена низка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності монетарних заходів Національного банку України для забезпечення стабільності вітчизняної економіки.

Запропонований авторський підхід до вирішення важливої проблеми аналізу використання монетарних інструментів стабілізаційної політики в Україні має характер наукової новизни з належним ступенем обґрунтованості і достовірності. На наше переконання, дисертація є самостійним і завершеним науковим дослідженням, в якому викладені ідеї та розробки, що належать особисто автору.

Грунтовне опрацювання значної кількості вітчизняної та зарубіжної літератури, володіння сучасними методами наукового дослідження дозволили Тимків С.М. одержати аргументовані та достовірні результати. Наукові положення і висновки, які сформульовані у дисертації, є логічними, обґрунтованими, цілісними і завершеними. Їх достовірність і новизна не викликають сумніву. Це свідчить про зрілість Тимків С.М. як вченого, дослідника, що має широкий кругозір та високий рівень ерудиції.

Теоретичне значення виконаного дослідження полягає у тому, що вперше на рівні дисертаційної роботи за допомогою макроекономічних та математичних засобів здійснено аналіз дієвості монетарних інструментів стабілізаційної політики в Україні у період світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 років та після неї. Це дало змогу автору виявити недостатню ефективність традиційних інструментів монетарної політики у цей час як щодо стимулювання реального сектору, так і стосовно забезпечення цінової стабільності в економіці України.

Теоретичні розробки автора апробовані на багатьох міжнародних та всеукраїнських конференціях, зокрема – міжнародній студентсько-аспірантській науковій конференції “Розвиток економіки України в умовах активізації євроінтеграційних процесів” (м. Львів, 2012 р.); II всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених “Фінансово-економічні проблеми сучасного світу: шляхи і перспективи їх вирішення на мікро-, макро- і мегарівнях” (м. Кременчук, 2013 р.); міжнародній науково-практичній конференції “Шляхи стабілізації економічного стану в країнах СНД” (м. Одеса, 2013 р.); міжнародна науково-практична конференція “Забезпечення економічної безпеки країн за умов фінансової нестабільності” (м. Київ, 2014 р.), XXI міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (м. Львів, 2014 р.), а також на щорічних звітних наукових конференціях викладачів та аспірантів

економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка упродовж 2012–2014 рр.

Результати дисертаційного дослідження достатньо повно відображені у 12 наукових працях, у тому числі – 7 у фахових наукових виданнях, з яких 2 – у співавторстві. Загальна кількість публікацій автора за темою дисертації становить 3,68 друк. арк., з яких особисто автору належить 3,1 друк. арк.

Практичне значення результатів дослідження

Отримані у дисертаційній роботі теоретичні результати можуть бути використані в роботі Національного банку України при формулюванні заходів монетарної складової стабілізаційної політики. Висновки і рекомендації, зроблені дисертантом, доцільно використати для аналізу макрофінансових ризиків вразливості вітчизняної економіки до глобальних та локальних економічних коливань. Зокрема практичне значення мають пропозиції автора щодо підвищення ефективності використання монетарних інструментів Національним банком України.

Результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема у процесі викладання нормативних дисциплін професійної і практичної підготовки.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Проте, не зменшуючи наукову цінність результатів дослідження дисертанта, необхідно зауважити, що робота С. М. Тимків містить деякі окремі недоліки та дискусійні моменти:

По-перше, змістовно не зрозумілим до кінця та вираженим тавтологічно (с. 13, с. 37) видається речення автора: “Фрідман стверджував, що важливу роль відіграє співвідношення кількості грошей, що знаходяться в сфері обігу, та грошей, які зберігаються на рахунках і потенційно є джерелом

кредитування та у будь-який момент збільшення кількості грошей в обігу [65, С. 644]”.

По-друге, крізь призму еволюції економічних поглядів на роль монетарних інструментів у стабілізації економіки, автору доцільно було б також звернути увагу на історичну та функціональну потребу у виокремленні такого інституту, як центральний банк (с. 30-43), для вироблення дієвих заходів подолання негативних наслідків фінансових криз через централізацію емісійної діяльності у вигляді імплементації принципів функціонування центрального банку; використання абсолютної ліквідності при необмеженому доступі до кредиту тощо.

По-третє, при розгляді передавального механізму і альтернативних режимів монетарної політики дисертаційна робота значно б виграла, якби автор додав посткризові розвідки В. Вайта, Х. Мінські, К. Боріо, Е. Філардо, Ч. Кіндлбергера, в яких висловлено думку, що система таргетування інфляції, спрямована на створення середовища низької та стабільної інфляції не заохочує фінансову стабільність, як це передбачає більшість традиційних макроекономічних підходів, а навпаки підштовхує до фінансової нестабільності (с. 60, с. 69). Низька інфляція та мінімізовані коливання ділового циклу створюють атмосферу безпеки і стабільності, заохочуючи зниження відсоткових ставок, що спонукає ризикову поведінку фінансових установ через конкуренцію не за допомогою рівня відсоткових ставок, а за допомогою ставлення до ризику. При цьому виділення ставлення до ризику в окремий канал монетарної трансмісії покликане краще відобразити сукупність зв'язних ланок між рішеннями центрального банку й економічними змінними, за рухом яких дедалі частіше приховуються поведінкові, а не фундаментальні фактори.

По-четверте, цікавими та перспективними видаються дослідження автора стосовно залежності дієвості економічної політики, та її монетарної складової, від політичних чинників та виокремлення монетарного політичного циклу (с. 120-122, с. 152). Для підсилення даної гіпотези в

комплексі досліджень автора доцільно було б провести кореляційно-регресійний аналіз на основі індикаторів політичної стабільності (наявність політичних криз, індекс політичної стабільності, індекс недієздатності держав) із макроекономічними змінними (курсом національної валюти, доларизацією, пропозицією грошової маси, інфляцією, ВВП).

По-п'яте, С. М. Тимків зазначає, що “у комунікаційній політиці НБУ відсутні окремі канали, інструменти вичерпного та прозорого інформування широкого загалу про діяльність центрального банку” (с. 187), але з наукової роботи не зовсім зрозуміло яку саме звітність додатково пропонує ввести здобувач для Нацбанку в розрізі грошово-кредитної та валютної політики для покращення стандартів його інформаційної відкритості.

По-шосте, при аналізі сучасного зарубіжного досвіду застосування монетарних інструментів автор опирається на досвід виходу з кризи США, Польщі, Латвії (с. 154-170), поряд з цим актуально було б, на наш погляд, еволюцію інструментів монетарної політики у світі подати у розрізі груп країн, що розвиваються, країн з ринками, що виникають та розвинутих країн.

Разом з тим, зазначені зауваження не можуть бути визначальними для оцінки дисертації та не знижують її значення.

Загальний висновок

В цілому дисертаційна робота С. М. Тимків “Монетарні інструменти стабілізаційної політики в Україні” є завершеною дослідницькою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу у сфері використання монетарних інструментів вітчизняної стабілізаційної політики. Теоретичні узагальнення, аналітичні розробки, висновки та практичні пропозиції мають суттєве значення для економічної науки та міжнародної практики. Актуальність теми дослідження та достовірність наукових висновків сумнівів не викликають. Результати дисертації опубліковані у фахових виданнях, автореферат дослідження відображає основні положення роботи.

Викладене вище дозволяє зробити загальний висновок, що за обсягом виконаної роботи, рівнем порушених проблем, актуальністю та спрямованістю дослідження, дисертаційна робота “Монетарні інструменти стабілізаційної політики в Україні” відповідає діючим вимогам Департаменту атестацій кадрів вищої кваліфікації МОН України до даного виду робіт, а її автор Тимків Софія Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,

викладач кафедри економічної теорії

Тернопільського національного

економічного університету

Н. І. Атамась

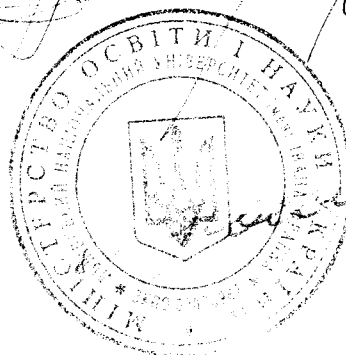

Людмила Коваленко
Володимир Скрипник
 20.05.2015

Атамась Н.І. завідує
А.В. Тимків

Відгук надійшов до мене зовнішньої
Великої дачі 22.05.2015р.

Володимир Скрипник

Скрипник А.В.